

R H E T O R I C Æ
LIBER II.

D E A C T I O N E .

C A P U T I .

ACTIO est apta elocutionis enunciatio.

(Definitum est ACTIO sic ab agendo dicta, *notatione a* *subjecto*, quia præcepta præscribit ac continet, quomodo Oratio artificiose conscripta, & troporum atque figurarum luminibus decore exornata, convenienti vocis, vultus & gestus moderatione sit peragenda sive enuncianda. Cujus quidem usus in communi dicendi genere ac munere Oratorio est omnium præstantissimus & vel maxime necessarius, cum Actio, quod ex Cic. lib. de Oratore postremo refert Tullius lib. 2. Rhet. cap. 1. in dicendo una dominetur, & sine hac summus Orator esse in numero nullo possit: mediocris hac instructus summos sæpe superarit. Id quod constat exemplo *Hortensii*, cujus Oratio in dicendo vehemens fuit & accurata, scripta non item: & *Balbæ*, qui longe melius dixit, quam scripsit, teste Cic. in Br. Ipsi etiam Demosthenis dicendi alioqui Magistri, in quo quod Val. Maximus l. 13. c. 10. in fine, de ipso fert judicium. magna pars Demosthenis abest, quia legitur potius, quam auditur. Quo de videatur Claud. Minos. in comm. sup. c. 2. l. 2. Rhet. Tullii. Et quidem verissime. Nam in voce, vultu, gestu & omnibus, quæ sunt actionis, inest quædam vis natura data. Cic. 3. de Orat. quare etiam hac imperiti, hac vulgus, hac denique barbari maxime commoventur. Verba enim neminem movent nisi eum, qui ejusdem linguæ societate conjunctus est, sententiæque sæpe acutæ, non acutorum hominum sensus prætervolant: Actio autem, quæ præ se motum animi fert, omnes movet: iisdem enim omnium animi motibus concitantur, & eos iisdem notis & in aliis agnoscunt, & in se ipso judicant. Voell. gen. artific. comp. Orat. cap. 17. id quod exemplo Theodori Tragicæ histrionis Aristoteles tr. de arte dicendi ad Theodect. & lib. de Poetis ostendit, cujus actionem cuivis Oratori oportet. Vide Claud. Min. alleg. loc. Actionem Fabius ut plurimum *Pro-*
nun-

LIBER II
nunciationem nomi
ni Ramzi. At inco
Cum actio non in
mam fit ore & voc
Definitio. Definitio
Genus omnium sub
Forma subjecto exp
quia in Oratore ve
enunciatio. Actio
enunciatio, ad exp
dam, qui in conven
tius & gestus moder
eloquendi comes &
stans e voce atque
Orat. & in Orat. ad
ho est ex rerum &
ratio, 1. de Invent
sus moderatio cum
dices: Actio est po
nuncianda. De a
pta duntaxat quam
traditis etiam veri
petua & inviolata
are velle.)

1. Consistit
gestus.

(Divisio hæc Actio
tur autem a Fabio
enim & oculorum
reat, altera (gestus
omnis fere cognitio
in Orat. perfect. ubi
Primum autem in
(quia vox est una, q
sistinet. Cicer. 1.
convenet. 3. de Orat.

enunciationem nominat, quem sequitur Talæus & in communi Ramæi. At inconvenientius est nomen, cum sit angustius. Cum actio non in sola pronuntiatione consistat, quæ potissimum fit ore & voce, sed & vultu & gestu perficiatur. *Hæc de Definito.* Definitio ipsa constat forma sive differentia specifica. Genus omissum subintelligitur, (altera) scilicet Rhetoricæ pars. Forma subjecto explicatur quale est, Elocutionis enunciatio, quia in Oratione venuste tropis & figuris exornata, legitime enuncianda, Actio tota occupatur. Dicitur autem *apta* enunciatio, ad exprimendum scilicet legitimum ejusdem modum, qui in convenienti non solum pronuntiationis sed & vultus & gestus moderatione consistit: Unde & a Cicerone Actio eloquendi comes & quasi corporis quædam eloquentia constans e voce atque metu, item sermo corporis dicitur, 3. de Orat. & in Orat. ad Brut. ab eodem sic definitur: *Pronuntiatio est ex rerum & verborum dignitate vocis & corporis moderatio*, 1. de Invent. & *Pronuntiatio est vocis & vultus & gestus moderatio cum venustate* lib. 1. ad Heren. Si mavelis, sic dices: *Actio est posterior Rhetoricæ pars de elocutione apte enuncianda.* De aliis anxie hic non disputabimus. Præcepta duntaxat quam brevissime notabimus. Præsertim cum eruditis etiam veris supervacaneum videatur constantia, perpetua & inviolata Actionis præcepta præscribere & inculcare velle.)

CAPUT II.

I. Consistit Actio in moderatione vocis & gestus.

(Divisio hæc Actionis bimebris est a subjecto. Traditur autem a Fabio l. II. c. 2. & ab eodem objectis duobus aurium & oculorum illustratur, quod pars (vox) aures moveat, altera (gestus) oculos, ut per quos sensus ad animum omnis fere cognitio perveniat. Habetur eadem apud Cic. in Orat. perfect. ubi Actionem constare dicit voce & motu. Primum autem in Actione sibi locum jure vendicat vox: Quia vox est una, quæ maxime eloquentiam commendat vel sustinet. Cicer. 1. de Orat. & Actionis maximam partem obtinet. 3. de Orat.)

II. Vo-